Nr 190.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1937 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar i fråga om vissa anslag till kommunala läroverk och privatläroverk jämte i ämnet väckta motioner.
(2:a avd.)

1:o) **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor.** I propositionen nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1937/1938 har Kungl. Maj:t (punkten 128 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1937) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition angående lönereglering för vissa kommunalt anställda lärare, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1937/1938 till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor ett förslagsanslag av 1,250,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 270, under åberopande av sistnämnda proposition bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 5 mars 1937, föreslagit riksdagen att

dels besluta, att för budgetåret 1937/1938 skall i fråga om statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid kommunal flickskola gälla:

1. Antalet lärjungar i varje klass eller klassavdelning i kommunal flickskola må, vad beträffar de fem lägre klasserna av sjuårig och de fyra lägre klasserna av sexårig lärokurs, icke överstiga 35, och, vad beträffar de två högsta klasserna, icke överstiga 30, såvida icke skolans styrelse i särskilt fall finner nödvändigt, att sagda antal något överskrides.

2. Efter skolöverstyrelsens beprövande i varje särskilt fall må statsbidrag utgå till högst så stort antal parallellavdelningar inom varje årsklass, som uppkommer med iakttagande därav, att vid läsårets början, i fråga om den sjuåriga lärokursens fem lägsta klasser och den sexåriga lärokursens fyra lägsta klasser, minst 35 lärjungar eller, där det icke är fråga om nyintagen klass och efter överstyrelsens beprövande särskilda skäl därtill föranleda, minst 30 lärjungar komma på varje avdelning

inom årsklassen, innan ny avdelning upprättas inom densamma, samt, i fråga om de två högsta klasserna, minst 30 lärjungar komma på varje avdelning inom årsklassen, innan ny avdelning upprättas inom densamma; dock må statsbidrag utgå till sammanlagt högst 72 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av överstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer;

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden den 1 juli 1937—den 30 juni 1938 utgå till lärarpersonalen vid kommunala flickskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

till ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt

extra ordinarie ämneslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer;

dels ock till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 1,055,300 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *E. Sjödahl* väckt motion (I: 290), vari hemställts, att riksdagen må besluta att i samband med beviljande av anslag för bidrag till kommunala flickskolor anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning huruvida och på vad sätt en femårig linje kunde anordnas vid de kommunala flickskolorna.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 861,500 kronor. Av sistnämnda belopp beräknas förslagsvis 720,000 kronor belöpa på bidrag till kommunala flickskolor och förslagsvis 141,500 kronor på tillfällig löneförbättring till lärarpersonalen vid dessa skolor.

Från och med budgetåret 1933/1934 hava gällt vissa restriktiva bestämmelser rörande inrättande av parallellavdelningar vid kommunala flickskolor. Dessa bestämmelser innebära i sin nuvarande lydelse i huvudsak, dels att uppdelning i parallellavdelning må ske i regel först vid ett lärjungantal av 36, i stället för tidigare 31, dels ock att statsbidrag må utgå till sammanlagt högst 65 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av skolöverstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer.

Efter att hava redogjort för innehållet i en av skolöverstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1936 gjord framställning om anslag till ändamålet, har *departementschefen* för egen del yttrat bland annat följande:

För nästa budgetår ifrågasättes icke någon ändring i de för lärare vid kommunala flickskolor gällande lönebestämmelserna. Överstyrelsens föreliggande framställning kan därför helt tagas till utgångspunkt vid beräkningen av förevarande anslag för nästa budgetår.

I två hänseenden har överstyrelsen föreslagit ändringar i gällande föreskrifter rörande uppdelning av årsklass vid de kommunala flickskolorna i avdelningar.

Först och främst har överstyrelsen ifrågasatt, att uppdelning av årsklass i parallellavdelningar skulle, i vad avser de två högsta klasserna av stadium motsvarande högre flickskola, få äga rum vid ett lärjungantal överstigande 30 i stället för nu 35. Detta förslag överensstämmer i princip med vad jag under punkten 130 i 1937 års åttonde huvudtitel och i propositionen nr 271/1937 föreslagit beträffande privatläroverken, respektive de allmänna läroverken, och biträdes därför av mig.

Vidare har överstyrelsen föreslagit, att årsklass eller avdelning av årsklass vid kommunal flickskola skulle, då antalet av de lärjungar, som deltaga i undervisningen i vederbörande ämne, uppgår till eller överstiger 24, efter medgivande av överstyrelsen kunna under 1 veckotimme i varje ämne uppdelas i två undervisningsavdelningar vid undervisningen i modersmålet, tyska, engelska och franska i de klasser av flickskolan, i vilka undervisningen i nämnda ämnen tager sin början. Detta förslag, som ansluter sig till vad nu i berörda hänseende gäller vid de allmänna läroverken och de kommunala mellanskolorna, vill jag tillstyrka.

De nu gällande restriktiva bestämmelserna angående statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid kommunal flickskola böra i övrigt oförändrade tillämpas; dock bör det sammanlagda antal parallellavdelningar, till vilka statsbidrag i allmänhet får utgå, i enlighet med överstyrelsens förslag höjas från 65 till 72.

Beträffande tillfällig löneförbättring för lärarpersonalen vid de kommunala flickskolorna torde böra för budgetåret 1937/1938 meddelas samma bestämmelser som nu gälla.

Jag har intet att erinra mot överstyrelsens anslagsberäkningar. Förevarande anslag bör alltså för nästa budgetår upptagas med ett belopp av 1,055,300 kronor. Anslagshöjningen utgör 193,800 kronor.

Departementschefen har vidare anfört, att Kungl. Maj:t framdeles torde böra meddela erforderliga bestämmelser rörande uppdelning av årsklass vid viss nybörjarundervisning ävensom de föreskrifter i övrigt, som föranleddes av vad departementschefen anfört.

Till stöd för det i motionen I:290 framförda yrkandet rörande utredning om anordnande av en femårig linje vid de kommunala flickskolorna har anförts följande:

Vid 1936 års riksdag avgavs en motion, som avsåg att statsbidrag måtte utgå även till sådana kommunala flickskolor, som anordnade en femårig lärokurs, byggd på genomgången sjätteklass av sex- eller sjuårig folkskola. För motionen avgavs följande motivering.

»Vid 1928 års riksdag beslöt riksdagen att upprätta kommunala flickskolor. Dessa skulle utgöras av sju- eller sexåriga linjer, som byggde på folkskolans 4:e, respektive 6:e klasser. Erfarenheten har sedan visat, att den sjuåriga kommunala flickskolan fått en viss frekvens, medan den sexåriga icke haft några möjligheter. Skälet härtill är uppenbart, den längre skoltiden av 6 + 6 = 12 år har avskräckt flickorna och deras föräldrar. Däremot har ett stort antal flickor sökt sig in i den fyraåriga realskolan, respektive mellanskolan. En skoltid på sammanlagt 10 år med realexamen som resultat har givit real- och mellanskolorna en större dragningskraft än den sexåriga flickskolan.

Vid framläggandet av 1927 års skolproposition uttalade dåvarande departementschefen som sin mening, att ifrågavarande kommunala flickskolor borde bygga på en genomgången sexårig folkskola och omfatta 5 eller 6 årsklasser. 1927 års skolsakkunniga upptogo också såsom alternativ en flickskola med fem årsklasser av den anledningen, att enligt deras mening en flickskola av denna kortare typ bättre än den fyraåriga realskolan kunde tillgodose de särskilda önskemål i fråga om flickornas högre undervisning, som våra högre flickskolor velat fylla. De förmenade alltså, att valet mellan de olika skolformerna skulle i första hand överlåtas åt vederbörande kommunala myndigheter samt definitivt bestämmas av Kungl. Maj:t. Uti sitt utlåtande över sakkunnigförslaget uttalade också skolöverstyrelsen såsom sin mening, att den längre skolformen vore förknippad med olägenheter i vissa hänseenden, exempelvis i ekonomiskt avseende samt i fråga om studietidens förlängning. Därför ansåg skolöverstyrelsen, att den femåriga typen väl försvarade sin plats vid sidan av den andra, och förordade dess upptagande i skolsystemet.

1928 års riksdag beslöt som bekant annorlunda med känt resultat. Den fyraåriga mellan- eller realskolan lockar, likaså den sjuåriga flickskolan. Den sexåriga är död. Det är tydligen på det sättet, att för det stora antal flickor, som avvakta flickskoletidens slut före sitt eller föräldrarnas avgörande om deras fortsatta utbildning, praktiskt taget ej ha annat val än den fyraåriga linjen fram till realexamen. Den sexåriga flickskolelinjen avskräcker genom sin längd. Blott ett obetydligt antal försöker sig på det pedagogiska monstrum, som heter förenad linje. Men kvar står då som ett önskemål, att det vid sidan av den sjuåriga flickskolan, som bygger på fyra folkskoleår, finnes en femårig linje, som bygger på sex folkskoleår. Fastän den fyraåriga realskolelinjen visade sig mycket lämpligare för flickorna, än mången vågat tro, skulle dock en femårig flickskola ge det större lugn över arbetet, som många elever behöva, och samtidigt ge mera av den praktiska utbildning, som av gammalt och med rätta flickorna ansetts erfordra samt erhållit uti flickskolan. Det synes därför lämpligt, att det måtte medgivas kommunerna rätt att upprätta femåriga kommunala flickskolor och för dessa erhålla statsbidrag på samma sätt som för de nuvarande skolorna.

De femåriga flickskolorna voro uppenbarligen behövliga för alla de många elever, som av olika skäl först efter genomgången folkskola bli klara över sin fortsatta utbildning. Dit höra även de elever, som — där en sådan organisation av flickskolan genomförts — då längre kunde kvarstanna i sina hem och tillika erhålla en billigare fortsatt skolutbildning. Det är en avsevärd skillnad på föräldrarnas kostnader för sina flickor, om de kunna välja en femårig flickskola i stället för en sjuårig.»

Över motionen infordrades yttrande av skolöverstyrelsen. Överstyrelsen vitsordade, att elevantalet å de sexåriga linjerna av de kommunala flickskolorna vore jämförelsevis mycket ringa, vilket ock framgick av en yttrandet bifogad tabell. Överstyrelsen fann även de anförda skälen för inrättandet av femåriga linjer beaktansvärda. Överstyrelsen förmenade dock, att det skulle leda till svårigheter, om den samläsning, som förekommer mellan de nuvarande sex- och sjuåriga linjerna, skulle

utsträckas till även en femårig linje. Farhågan är omotiverad. En femårig linje komme givetvis att helt ersätta den sexåriga. Linjerna vid flickskolan bleve dels en femårig, som byggde på en sexårig folkskola, och dels en sjuårig, som byggde på fyra år i folkskolan.

Överstyrelsen uttalade tillika den farhågan, att med en fristående femårslinje skulle förverkligandet av den kommunala flickskolans hittillsvarande bildningsmål måhända komma att äventyras. Givetvis borde en sådan femårslinje helst blott inrättas, där den kunde göras till en fristående linje. Den samläsning, som för närvarande existerar mellan de sju- och sexåriga linjerna, har knappast manat till efterföljd. För landsbygdens ungdom och många i städerna vore en fristående femårig linje ett utmärkt alternativ till den fyraåriga kommunala mellanskolan. Att en sådan femårslinje ej skulle kunna förverkliga flickskolans bildningsmål tyckes vara en oberättigad farhåga. Mellanskolan och flickskolan ge sina elever ungefär samma möjligheter för fortsatt utbildning, mellanskolan tillika utan särskilda kompletteringar, i vad det gäller inträde å gymnasiet. Att en femårig lärokurs, som bygger på sexårig folkskola, borde ge mera än en fyraårig i form av en mellanskola, borde anses rimligt. När redan nu mellanskolan och flickskolan ge sina avgående elever en ungefärligen likvärdig utbildning, borde en utöver mellanskolans tid med ett år förlängd skolutbildning kunna ge detsamma, även om arbetstakten möjligen vore långsammare och något mera tid användes för inhämtandet av praktiska färdigheter av olika slag. Den kommunala flickskolans bildningsmål bringas säkerligen icke i någon som helst fara.

Överstyrelsen uttalar också vissa farhågor för att svårigheter skulle yppa sig på grund av den föreskrivna differentieringen på en teoretisk och en praktisk utbildningslinje. Härtill kan anmärkas, att denna differentiering icke är föreskriven. Den synes förefinnas blott vid ett mindre antal skolor.

Den nuvarande organisationen kräver efter allt att döma en grundlig eftersyn. Överstyrelsen har själv förmenat, att en överarbetning av gällande stadga för kommunala flickskolorna erfordrades. En blott formell översyn är ej tillräcklig. Organisationen borde ur olika synpunkter omprövas. I det sammanhanget kunde motionärens förslag om en femårig linje prövas och utgestaltas.

Utskottet.

Utskottet har i annat sammanhang givit sin anslutning till ovanberörda förslag om begränsning av lärjungeantalet i undervisningsavdelningar vid de allmänna läroverken. Mot Kungl. Maj:ts förslag om vidtagande av liknande åtgärder vid de kommunala flickskolorna har utskottet, som i det följande biträder motsvarande, de kommunala mellanskolorna och privatläroverken berörande förslag, intet att erinra. Även i övrigt tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Vad angår det ovannämnda, motionsvis framställda yrkandet, vill utskottet i likhet med motionären erinra om att utskottet vid 1936 års riksdag till behandling förehade motioner om anvisande av anslagsmedel till bidrag till kommunala flickskolor, som anordnat en femårig lärokurs. Utskottet yttrade vid detta tillfälle, att utskottet icke ville

förneka, att beaktansvärda skäl anförts till stöd för förslaget. Ett bifall till motionerna skulle nödvändiggöra omarbetande av gällande stadga och undervisningsplaner för dessa läroanstalter. Svårigheter för undervisningens anordnande kunde tänkas uppstå, om den föreslagna nya linjen skulle giva samma bildningsresultat som de nuvarande linjerna. Gällande undervisningsplaner vore vidare byggda på samläsning mellan de båda nuvarande linjerna. Ett inordnande av även en femårig linje i denna samläsning kunde antagas medföra vissa svårigheter, och ett inskränkande av samläsningen komme att medföra ökade kostnader för det allmänna. Med hänsyn härtill och då skolöverstyrelsen förklarat sig hava för avsikt att inom en snar framtid verkställa en överarbetning av gällande stadga för de kommunala flickskolorna och i samband härmed också till prövning upptaga frågan om vissa ändringar i den kommunala flickskolans organisation, hemställde utskottet, att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, vilket också blev riksdagens beslut.

Enligt vad utskottet inhämtat, pågår för närvarande inom överstyrelsen den revision av ifrågavarande stadgebestämmelser, som överstyrelsen, då den föreliggande frågan senast prövades av riksdagen, hade för avsikt att verkställa. Med hänsyn härtill och i konsekvens med den ståndpunkt, som i ärendet intogs av 1936 års riksdag, kan utskottet, som ej finner det tillrådligt, att riksdagen genom något sitt uttalande föregriper nämnda utredning, icke biträda motionen I:290 utan hemställer, att den icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

a) besluta, att för budgetåret 1937/1938 skall i fråga om statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid kommunal flickskola gälla:

1. Antalet lärjungar i varje klass eller klassavdelning i kommunal flickskola må, vad beträffar de fem lägre klasserna av sjuårig och de fyra lägre klasserna av sexårig lärokurs, icke överstiga 35 och, vad beträffar de två högsta klasserna, icke överstiga 30, såvida icke skolans styrelse i särskilt fall finner nödvändigt, att sagda antal något överskrides.

2. Efter skolöverstyrelsens beprövande i varje särskilt fall må statsbidrag utgå till högst så stort antal parallellavdelningar inom varje årsklass, som uppkommer med iakttagande därav, att vid läsårets början, i fråga om den sjuåriga lärokursens fem lägsta klasser och den sexåriga lärokursens fyra lägsta klasser, minst 35 lärjungar eller, där

det icke är fråga om nyintagen klass och efter överstyrelsens beprövande särskilda skäl därtill föranleda, minst 30 lärjungar komma på varje avdelning inom årsklassen, innan ny avdelning upprättas inom densamma, samt, i fråga om de två högsta klasserna, minst 30 lärjungar komma på varje avdelning inom årsklassen, innan ny avdelning upprättas inom densamma; dock må statsbidrag utgå till sammanlagt högst 72 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av överstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer;

b) medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden den 1 juli 1937—den 30 juni 1938 utgå till lärarpersonalen vid kommunala flickskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

till ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt

till extra ordinarie ämneslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer;

c) till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,055,300 kronor;

II. att herr Sjödahls ovannämnda motion (I: 290) icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2:o) **Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor.** Kungl. Maj:t har (punkten 128 av ovannämnda statsrådsprotokoll för den 4 januari 1937) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition angående lönereglering för vissa kommunalt anställda lärare, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1937/1938 till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor ett förslagsanslag av 1,800,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 270 föreslagit riksdagen att

dels besluta, att för budgetåret 1937/1938 skall i fråga om statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid kommunal mellanskola gälla:

1. Antalet lärjungar i varje klass eller klassavdelning i kommunal mellanskola, må, vad beträffar skolans tre lägre årsklasser, icke överstiga 35 och, vad beträffar skolans högsta årsklass, icke överstiga 30, såvida icke skolans styrelse i särskilt fall finner nödvändigt, att sagda antal något överskrides.

2. Efter skolöverstyrelsens beprövande i varje särskilt fall må stats-

bidrag utgå till högst så stort antal parallellavdelningar inom varje årsklass, som uppkommer med iakttagande därav, att vid läsårets början, i fråga om skolans tre lägsta årsklasser, minst 35 lärjungar eller, där det icke är fråga om nyintagen klass och efter överstyrelsens beprövande särskilda skäl därtill föranleda, minst 30 lärjungar komma på varje avdelning inom årsklassen, innan ny avdelning upprättas inom densamma, samt, i fråga om skolans högsta årsklass, minst 30 lärjungar komma på varje avdelning inom årsklassen, innan ny avdelning upprättas inom densamma; dock må statsbidrag utgå till sammanlagt högst 119 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av överstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer;

b) medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden den 1 juli 1937 —den 30 juni 1938 utgå till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

till ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor;

till extra ordinarie ämneslärare, övningslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer, dock med iakttagande av vad departementschefen i statsrådsprotokollet anfört rörande tillfällig löneförbättring åt lärare i manlig slöjd;

c) till Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 1,595,400 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär — frånsett ändringar i gällande grunder för uppdelning av årsklass i parallellavdelningar och ökning av det antal parallellavdelningar, till vilka statsbidrag må utgå — upphävande från och med budgetåret 1937/1938 av de restriktiva bestämmelser, vilka från och med budgetåret 1933/1934 gällt i fråga om undervisning i manlig och kvinnlig slöjd vid kommunala mellanskolor och vilka av 1936 års riksdag begränsats till att avse endast den manliga slöjden, i anledning varav även tillfällig löneförbättring föreslagits skola utgå utan den nu gällande begränsningen i fråga om lärare i manlig slöjd.

Det av Kungl. Maj:t för nästa budgetår beräknade anslaget, 1,595,400 kronor, innebär en höjning med 140,900 kronor, till större delen förorsakad av en ökning av antalet kommunala mellanskolor.

Utskottet. Vad sålunda föreslagits har icke givit utskottet anledning till erinran, och utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) besluta, att för budgetåret 1937/1938 skall i fråga om statsunderstöd till parallellavdelning av årsklass vid kommunal mellanskola gälla:

1. Antalet lärjungar i varje klass eller klassavdelning i kommunala mellanskola må, vad beträffar skolans tre lägre årsklasser, icke överstiga 35 och, vad beträffar skolans högsta årsklass, icke överstiga 30, såvida icke skolans styrelse i särskilt fall finner nödvändigt, att sagda antal något överskrides.

2. Efter skolöverstyrelsens beprövande i varje särskilt fall må statsbidrag utgå till högst så stort antal parallellavdelningar inom varje årsklass, som uppkommer med iakttagande därav, att vid läsårets början, i fråga om skolans tre lägsta årsklasser, minst 35 lärjungar eller, där det icke är fråga om nyintagen klass och efter överstyrelsens beprövande särskilda skäl därtill föranleda, minst 30 lärjungar komma på varje avdelning inom årsklassen, innan ny avdelning upprättas inom densamma, samt, i fråga om skolans högsta årsklass, minst 30 lärjungar komma på varje avdelning inom årsklassen, innan ny avdelning upprättas inom densamma; dock må statsbidrag utgå till sammanlagt högst 119 parallellavdelningar, där ej Kungl. Maj:t, efter framställning av överstyrelsen, för särskilt fall annorlunda bestämmer;

b) medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden den 1 juli 1937—den 30 juni 1938 utgå till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

till ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor;

till extra ordinarie ämneslärare, övningslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer, dock med iakttagande av vad departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 5 mars 1937 anfört rörande tillfällig löneförbättring åt lärare i manlig slöjd;

c) till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,595,400 kronor.

3:o) **Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor.** Kungl. Maj:t har (punkten 130, sid. 358—362 i omförmälda statsrådsprotokoll för den 4 januari 1937) föreslagit riksdagen att *dels* besluta, att den av 1933 års riksdag beslutade ändringen ifråga om tjänstgöringsskyldighet för ämneslärare vid statsunderstött privatläroverk och rätt till uppdelning av årsklass i parallellavdelning vid sådant läroverk skall äga tillämp-

ning jämväl för budgetåret 1937/1938, dock med iakttagande ej mindre att uppdelning av årsklass i parallellavdelningar må efter skolöverstyrelsens medgivande i varje särskilt fall ske under villkor att beträffande stadium, motsvarande gymnasium, flickskolas två högsta klasser samt realskolas högsta klass, minst 30 och beträffande stadium, motsvarande flickskolas och realskolas övriga klasser, minst 35 lärjungar komma på varje avdelning inom årsklassen, innan ny avdelning upprättas inom densamma, än även att statsbidrag må utgå till sammanlagt högst 236 parallellavdelningar vid samtliga statsunderstödda privatläroverk; *dels ock* till Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor för budgetåret 1937/1938 anvisa ett förslagsanslag av 535,500 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *Fr. Ström* (I:151) och den andra inom andra kammaren av herr *S. Cruse m. fl.* (II:313), vari hemställts, att riksdagen i samband med beviljandet av anslag till privatläroverken måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala sig för att Kungl. Maj:t, med beaktande av den vid Stockholms samgymnasium bedrivna aftonundervisningen, måtte utöver nu utgående understöd å 8,500 kronor tilldela sagda läroanstalt ett ytterligare understöd å 2,000 kronor.

I fråga om motiveringen för det i motionerna framställda yrkandet hänvisas till motionen I:151.

Nu gällande, sedan budgetåret 1933/1934 tillämpade restriktiva bestämmelser rörande inrättandet av parallellavdelningar vid förevarande samt de under nästföljande två punkter omförmälda enskilda läroanstalter, innebära huvudsakligen *dels*, att uppdelning i parallellavdelningar av årsklass efter skolöverstyrelsens medgivande i varje särskilt fall må ske blott under förutsättning, att, vad angår stadium, motsvarande gymnasiet, minst 30 (förut 25) och beträffande stadium, motsvarande högre flickskola samt realskola, minst 35 (förut 30) lärjungar komma på varje avdelning inom årsklassen, *dels ock* att statsbidrag må utgå endast till sammanlagt ett visst begränsat antal parallellavdelningar, för närvarande 236.

Utskottet. De av Kungl. Maj:t ifrågasatta ändringarna i gällande bestämmelser rörande det minsta elevantal, som vid privatläroverken får konstituera rätt till uppdelning av årsklass i parallellavdelningar, vilka ändringar ansluta sig till vad i motsvarande hänseenden enligt det förut sagda av Kungl. Maj:t ifrågasatts och av utskottet tillstyrkts för de kommunala flickskolornas del, hava icke givit utskottet anledning till erinran. De av Kungl. Maj:t verkställda anslagsberäkningarna, utmynnande i en anslagshöjning av 1,500 kronor, förutsätta härutöver ändrade föreskrif-

ter rörande uppdelning av klass vid undervisningen i vissa läroämnen av samma innebörd som enligt det ovanstående ifrågasatts beträffande de kommunala flickskolorna. Utskottet biträder ifrågavarande anslagsberäkningar.

Vad det motionsvis framställda yrkandet beträffar, har utskottet den största förståelse för den undervisningsform, motionärerna önska stödja. Enligt utskottets mening ankommer det emellertid närmast på Stockholms stad att, därest så skulle visa sig erforderligt, träda hjälpande emellan. Utskottet, som redan av denna anledning icke kan biträda motionerna, vill även fästa uppmärksamheten på att ärendet icke varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning i samband med beräkningen av förevarande anslag för nästa budgetår, vilket varit påkallat för vinnande av en önskvärd överblick av de konsekvenser, som kunna följa på ett bifall till motionärernas yrkande.

Utskottet hemställer således,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Ströms och herr Cruses m. fl. ovannämnda motioner (I: 151 och II: 313),

a) besluta, att den av 1933 års riksdag beslutade ändringen ifråga om tjänstgöringsskyldighet för ämneslärare vid statsunderstött privatläroverk och rätt till uppdelning av årsklass i parallellavdelning vid sådant läroverk skall äga tillämpning jämväl för budgetåret 1937/1938, dock med iakttagande ej mindre att uppdelning av årsklass i parallellavdelningar må efter skolöverstyrelsens medgivande i varje särskilt fall ske under villkor att beträffande stadium, motsvarande gymnasium, flickskolas två högsta klasser samt realskolas högsta klass, minst 30 och beträffande stadium, motsvarande flickskolas och realskolas övriga klasser, minst 35 lärjungar komma på varje avdelning inom årsklassen, innan ny avdelning upprättas inom densamma, än även att statsbidrag må utgå till sammanlagt högst 236 parallellavdelningar vid samtliga statsunderstödda privatläroverk;

b) till *Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 535,500 kronor.

4:o) **Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkten 131, sid. 362—364 av omförmälda statsrådsprotokoll av den 4 januari 1937) vilket innebär en anslagsminskning med 147,000 kronor, får utskottet, som under punkten 3:o) här ovan tillstyrkt, att gällande restriktiva bestämmelser rörande tjänst-

göringsskyldighet för ämneslärare och rätt till uppdelning i parallellavdelningar med vissa jämkningar utsträckas att gälla för ännu ett budgetår, hemställa,

att riksdagen må

a) besluta, att den av 1933 års riksdag beslutade ändringen i fråga om beloppet av grundunderstöd till högre flickskola skall äga tillämpning jämväl för budgetåret 1937/1938;

b) till *Privatläroverk: Bidrag till högre flickskolor* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,479,000 kronor.

5:o) **Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkten 132, sid. 364 och 365 av sistberörda statsrådsprotokoll), vilket innebär en anslagsökning med 1,900 kronor, får utskottet — under hänvisning till vad under nästföregående punkt anmärkts — hemställa,

att riksdagen må till *Privatläroverk: Bidrag till enskilda mellanskolor* för budgetåret 1937/1938 anvisa ett *förslagsanslag* av 77,300 kronor.

Stockholm den 30 maj 1937.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Gränebo, *Olof Olsson, Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Oscar Olsson, Hansén, Asplund, Nilsson* i Landeryd, *Gustafsson* i Benestad, *Pauli, Holmström* och *Rahmn;* samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Svensson, Norling, Holmdahl, Danielsson, Erlander* och *Hansson* i Rubbestad.

Reservation

vid punkt 1:o) (Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor) av herrar *Olof Olsson, Oscar Olsson, Asplund, Pauli, Anderson* i Råstock, *Eriksson* i Stockholm, *Jonsson* i Eskilstuna och *Erlander*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet har — — — riksdagens beslut.

Utskottet finner den i motionen berörda frågan vara av den vikt, att den bör komma under noggrant övervägande i samband med den revision av gällande stadga för kommunala flickskolor, som enligt vad i ärendet upplysts pågår genom överstyrelsens försorg. På grund härav vill utskottet föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag, huruvida och på vad sätt femårig linje må kunna anordnas vid kommunala flickskolor.

Under åberopande — — — hemställer utskottet,

I. att riksdagen — — — 1,055,300 kronor;

II. att riksdagen må, i anledning av herr Sjödahls ovannämnda motion (I: 290), hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag, huruvida och på vad sätt femårig linje må kunna anordnas vid kommunala flickskolor.»